

Pogovor po projekciji filma *Šola za življenje* Mance Filak na festivalu ETNOFF (foto: Nikola Kolarevski, 7. 10. 2025, Kinoteka Makedonija, Skopje).

Elizabeta Koneska (Muzej Makedonija), Frode Storaas (Univerza v Bergnu) in Filip Simjanoski, protagonist njenega filma *Girls and Other Things* (2013) na festivalu NAFA (foto: Manca Filak, 10. 10. 2025, Muzej Makedonija, Skopje).

ETNOFF, NAFA IN KRATfest: Festivali etnografskega filma v Makedoniji

Med 7. in 10. oktobrom 2025 sta v Skopju potekala kar dva med seboj sicer nepovezana festivala etnografskega filma. Prvi, festival ETNOFF, ki ga že 11. leto zapored organizirajo študentje in študentke z Oddelka za etnologijo in antropologijo Univerze Sv. Cirila in Metoda Skopje, je potekal v Kinoteki Makedonija. Drugi, festival NAFA, je eden najstarejših festivalov etnografskega filma. Že od srede sedemdesetih let 20. stoletja poteka v eni izmed skandinavskih držav, a ga v vmesnih letih gostijo tudi druge države ali posamezniki, posameznice, s katerimi je povezan. Na ogled je bil v Muzeju Makedonija na robu starega mestnega dela skopske čaršije.

Tudi sodelovanje med nordijskimi organizatorji NAFE in slovenskim festivalom Dnevi etnografskega filma (DEF) ima dolgoletno tradicijo. DEF že vrsto let gostijo organizatorje NAFE, leta 2022 so npr. celotno edicijo festivala posvetili filmski produkciji norveške vizualne antropologinje Lisbet Holtedahl. Sodelovanje se nadaljuje tudi v bilateralnem projektu Naslavljanje odnosov med ljudmi in okoljem s pomočjo multimodalne etnografije med Univerzo v Ljubljani in Arktično Univerzo Tromsø. Ob festivalih ETNOFF in NAFA je od 12. do 14. oktobra potekal še tretji festival etnografskega filma, KRATfest. Festival, katerega direktor je Vladimir Bocev, prav tako redni gost DEF-a, od leta 2012 gostijo v bližnjem Kratovu.

Ob povezovanju raznolikih regij in prizorišč so bili različni tudi festivalski programi, saj je npr. program ETNOFF festivala vključeval več filmov, ki so prikazovali oz. se ukvarjali predvsem z nesnovno kulturno dediščino, denimo poročnimi obredji in pripovedovanjem. Filmi so se z regijo povezovali bodisi tematsko bodisi so bili z njo povezani avtorji. Da so bili filmi namenjeni domači publiki, nakazujejo tudi prevodi zgolj v makedonski jezik. V tem smislu sem festival ETNOFF razumela kot način povezovanja etnologov in antropologov, študentov in profesorjev, pa tudi vključevanja širše zainteresirane javnosti v Skopju. Organizatorji NAFA festivala pa so v program vključili predvsem filme iz neevropskih regij, pretežno dokumentarnih pristopov. Dogodek je bil tokrat usmerjen predvsem na interno festivalsko publiko, čeprav je NAFA že v osnovi izrazito mednarodni festival. V primerjavi z NAFO 2018 in NAFO 2023, o kateri sem v *Glasniku SED* že pisala, je bilo v letošnjem letu po projekcijah prisotnih manj avtorjev, avtoric filmov. Tako je tokratni ediciji primanjkovalo predvsem plodnih in kritičnih poprojekcijskih diskusij, ki so za področje etnografskega filma in nekoliko večje potrebe po kontekstualizaciji izredno pomembne, če ne celo ključne.

* Manca Filak, dr. etnologije in kulturne antropologije, asistentka, Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU; manca.filak@zrc-sazu.si.